

Transcript podcast 'Radio Debuut'

Aflevering 1: Nikki Dekker

Voice-over: Dit is een podcast van Wintertuin.

Voice-over #2: Welkom bij *Radio Debuut*. In deze reeks worden kersverse debutanten geïnterviewd over hun debuten en het belang van literatuur. In deze aflevering ga je luisteren naar Selm Merel Wenselaers in gesprek met Nikki Dekker.

Selm: Welkom! Mijn naam is Selm Merel Wenselaers en ik ga vandaag in gesprek met Nikki Dekker, schrijver en radiomaker. Dag, Nikki.

Nikki: Hallo Selm.

Selm: Hee. Jij hebt een boek geschreven. Een debuut, *diepdiepblauw*.

Nikki: Yes, dat klopt.

Selm: Ja, en daarvan zeggen mensen: 'Het is zoveel, het zijn zoveel verschillende genres.' Dat doe je heel bewust, je gebruikt heel veel genres om je verhaal te vertellen. Ik denk dat het een ideeënroman is, wat denk jij?

Nikki: Aah! Ik vind dat een mooie, ja. Ik kan me er wel in vinden. Ik laat het sowieso best wel open voor de mensen, wat het is. Ik denk dat je het van alles kan noemen. Ik heb mensen gehoord die zeiden 'het is een lang essay', mensen die het een coming-of-ageroman noemden. Ik denk dat de mooiste samenvatting kwam van Charlotte Remarque, in de bespreking in *de Groene Amsterdammer*. Want die noemde het een kamer vol kijkdozen.

Selm: Wauw.

Nikki: Ja, dat was heel mooi. Dus dat je dan door die kamer kan lopen en bij elke kijkdoos naar binnen kan kijken en die soort van verzameling... dat je eigenlijk ook zelf als lezer de verbinding maakt tussen al die kleine taferelen.

Selm: Ja. Aquaria. Allemaal verschillende aquaria.

Nikki: Precies, maar liever kijkdozen, want aquaria vind ik zielig voor vissen.

Selm: Aha! Ja, want vissen, nou, die spelen een belangrijke rol in je boek. Heb je een favoriete vis? Heb je een lievelingsvis?

Nikki: Ja, zeker. Mijn lievelingsvis is de koffervis... ik zit even te kijken of-ie op de poster achter mij staat... niet echt.

Selm: Die staat ook niet in het boek, de koffervis.

Nikki: Nee, die staat ook niet in het boek. Er valt niet zo gek veel over te vertellen. Dus de koffervis had wel op mijn presentatie zijn *moment of glory*. Op mijn boekpresentatie. Maar, ja, ik kon er gewoon niet een heel hoofdstuk aan wijden. En dan is het feit dat het je lievelingsvis is, niet

genoeg reden om het in een roman te zetten, want in een roman staat alles in dienst van de roman.

Selm: Wat maakt de koffervis zo belangrijk? Of zo bijzonder?

Nikki: Nou, ik vind hem vooral gewoon heel, echt heel erg schatting. Hij is heel aandoenlijk. Hij is een beetje kubus gevormd, een beetje als een helikoptertje beweegt-ie ook. Hij heeft hele kleine vinnen, dus het ziet er ook uit als een visje dat eigenlijk niet zou moeten kunnen zwemmen, maar hij doet dat wel en dan wiebelt ie echt zo... ja, hoe heet dat? Help me, Selm. Hoe heet deze beweging?

Selm: Zweeft? Het beweegt? Het deint?

Nikki: Nee hij zweeft niet, hij deint ook niet echt.

Selm: Nee? Hij laat zich... meevoeren?

Nikki: Nee, hij laat zich ook niet meevoeren. Maar het is bijna als een wals, zoals hij zwemt. Dus hij zwemt en dan zwenkt hij heel erg uit en dan zwemt hij weer naar links en dan zwenkt hij weer wat verder uit. Het ziet er gewoon fantastisch uit.

Selm: Het is een metafoor voor je boek, Nikki. Want ik had opgeschreven: 'Het lezen van jouw boek is als een pingpongwedstrijd tussen mijn linker en mijn rechter hersenhelft.' De manier waarop je schakelt tussen fictie, non-fictie, tussen feitjes en feitelijkheden... het is een wals. Die je gecomponeerd hebt.

Nikki: Mooi! Ik vind de pingpong ook heel mooi. Tussen de linker en de rechter hersenhelft.

Selm: Ja. En het stroomt ook lekker. Je boek stroomt lekker. Ik heb me laten meestromen door je verhalen, door de verhaaltjes die je allemaal in elkaar hebt geweven. Wat een werk, zal ik zeggen, wat een ongelooflijk werk.

Nikki: Ja.

Selm: Hoelang was je bezig aan dit boek?

Nikki: Hmm... nou in totaal... gewoon van het begin dat ik eraan dacht, dat ik het idee had totdat het uitkwam, was het ongeveer vier jaar. Maar het gros daarvan ben je natuurlijk niet aan het schrijven. Niet eens voltijd aan het schrijven, maar überhaupt niet. Gewoon een beetje aan het mijmeren. Dus ik denk het eerste jaar was ik vooral bezig met hele korte stukjes schrijven en kijken hoe ik dit ging vormgeven en aanpakken. En het tweede jaar kreeg het wat meer vorm en volgens mij heb ik het derde jaar pas de eerste versie helemaal afgeschreven. En het vierde jaar was het meest *schrijven*-schrijven. Heel veel herschrijven, ordenen... want dat is wel omdat... het is een fragmentarisch boek. Elk hoofdstuk kan eigenlijk los van elkaar gelezen worden en door het allemaal wel samen te lezen gaat het op elkaar doorbouwen, dan gaat het ook connecties aan. Maar ik had al die hoofdstukken ook los van elkaar geschreven. Dus ik ben echt tot op het punt dat het manuscript naar de drukker moest, ben ik nog bezig geweest met of het wel de goede volgorde was van hoofdstukken. En of hoofdstuk dertien niet toch hoofdstuk twee moest zijn.

Selm: Maar de vorm, die lag al heel snel vast, begrijp ik. Je wist al heel snel dat je die verschillende... eigenlijk ook pas sinds je... je hebt een pre-debuut gemaakt bij Wintertuin.

Nikki: Ja, dat klopt.

Selm: *Een voorwerp dat nog leeft.* Een chapbook. Daar heb je ook verschillende stijlen vermengd. Was dat van het begin ook duidelijk dat je met dit boek ook moest doen? Dat dit verhaal dat ook nodig had?

Nikki: Nou, nee eigenlijk duurde dat best wel een tijdje. Volgens mij heb ik er een jaar over gedaan voordat ik de vorm van dit boek had. Dus het afwisselende fictie, non-fictie, met alle 'amper zanden' er tussen en het fragmentarische. En het heeft zelfs ook nog een fase gehad waarbij ik een soort personage had verzonnen dat volgens mij consultant was en surfte en dat dan met een marinebioloog in aanraking zou komen. Dus ik dacht van... echt een soort klassieke roman waarbij dan de thematiek in dialogen of zo besproken moest worden. Nee. En op een gegeven moment tijdens de schrijfresidentie in Sluis heb ik deze vorm gevonden. Dat is een residentie in Sluis in Zeeland waar ik in september naartoe kon. En dan had ik een heel groot huis met een hele grote eetkamer en die eetkamer was omringd door allemaal kasten en dan had ik op elke kastdeur een soort thema of relatie of een vis geplakt met post-its. En gedurende die twee weken ging ik daar steeds meer post-its bij plakken en een beetje zo associatief dat opbouwen. En zo ontstonden dan eigenlijk die verbanden.

Selm: Want je hebt natuurlijk doorheen de jaren denk ik al verhalen gesprokkeld, zelf dingen beleefd, heb je daar ook een manier van verzamelen in? Heb je - daar ben ik altijd benieuwd naar, je komt allemaal dingen tegen, interessante zaken – heb je... is het een excel-sheet? Heb je een kast? Hoe doe jij dat eigenlijk?

Nikki: Nou, ik kan hem nog wel laten zien. Ik zal hem even pakken.

Selm: Aha. Jee, wat jammer dat dit radio is, he? Dan gaan we het goed moeten beschrijven. Dus Nikki gaat nu iets pakken, het is een doos.

Nikki: Nou, moet jij even de luisteraar vertellen van: 'Ze staat op. Ze loopt naar de kast en ze pakt een... houten kistje?'

Selm: Ooh, jaa! Ooh, zo'n archiefdoosje! Yes, nou, daar ben ik jaloers op.

Nikki: Maar ja, hij is nu leeg.

Selm: Kun je zeggen wat het zijn?

Nikki: Jazeker, het zijn allemaal... wacht even ik zet hem weer weg. Kijk, het begon met die post-its in Sluis. Dus ik was op die post-its was ik allemaal, inderdaad, feitjes aan het verzamelen, ervaringen, maar ook een soort van... op een gegeven moment daar werd me duidelijk: het moet over relaties gaan en het moet over zeedieren gaan en die gaan met elkaar verweven. En dan krijg je ook dat je denkt: 'Ooh, maar er moet nog een hoofdstuk in over vreemdgaan of er moet nog een hoofdstuk in over dat je voor het eerst verliefd wordt op de basisschool juf, of zo, of op de oppas. Dat soort relaties.' Maar al die post-its, dat was heel onhandig omdat thuis voort te zetten want iedereen die weleens met post-its heeft gewerkt die weet, na drie weken of zo, dan droogt die lijm

op en dan vallen ze gewoon naar beneden. Dus toen ben ik met flash-cards aan de gang gegaan. Dat zijn van die kleine indexkaarten eigenlijk. En die indexkaarten, die had ik eerst in een soort kartonnen doosjes, maar ik had maar drie doosjes en dat schoot niet op. Dus op een gegeven moment heb ik dan deze soort van archiefdoos gekocht en daar had ik dan tabbladen bij. En dan kon ik.... Ja, elk stapeltje kaarten vertegenwoordigt eigenlijk een hoofdstuk en ik kon het hoofdstuk dan er uit halen en voor me op de grond neerleggen en ernaar kijken en husselen en denken: 'Wat mist hier nog? Wat moet er nog bij?' En als ik dan aan het eind van de dag weer klaar was met werk dan ging-ie weer terug in de doos, klep dicht en dan was het weer afgesloten.

Selm: Ja. Nou je schrijft over de ik-persoon, op het moment dat-ie Ruben ontmoet, dat-ie alles bijhoudt: 'Hoe vaak we elkaar zien, hoe vaak en hoe lang we seks hebben en hoe de keren zich verhouden tot de hoeveelheid sms'jes die we elkaar sturen. Ik maak notities in mijn menstruatie-app, ik zet kruisjes in mijn agenda, ik registreer het zodat ik kan voorspellen wanneer het mis zal gaan. Het gaat altijd mis, dat is niet erg, maar ik wil het zien aankomen.' Je ziet ook – we gaan het niet hebben over of die 'ik' Nikki is en Nikki 'ik' – maar, doorheen het leven zelf, heb je ook manier om te collectioneren, om bij te houden, om te registreren?

Nikki: Nou, ik ben in ieder geval niet zo, nee. Nee, ik zou vaak willen dat ik wat meer grip had op wat er allemaal is gebeurd. Ik merk vaak dat als mensen zeggen: 'Wat is er vorige week gebeurd?' of zo, dat ik dat dan al niet meer weet. Ik ben ook notoir slecht in een dagboek bijhouden of eigenlijk elke vorm van... ja, hoe heet dat? Consistent bijhouden wat er gebeurt. Maar, ja, ik heb wel die archiefdoos met indexkaarten. Dus, ik kan niet ontkennen dat er wel een drang of een verlangen is naar orde en ordening en op die manier grip krijgen op de dingen.

Selm: Ja, en schrijven is ook een vorm van ordening?

Nikki: Ja, absoluut, absoluut. En wat dat betreft is het ook gewoon heel fijn – voor mij – met die kaartjes te werken. Omdat je niet hoeft te denken in welk soort van word-document stond dit nou weer of zo. Ik was gewoon steeds ook... ik had overal ook losse kaartjes liggen. En als ik dan iets op Twitter voorbij zag komen over een bultrug, dan kon ik gewoon heel snel zo'n kaartje pakken, noteren en ergens in het vak van ongesorteerd leggen en dat kwam dan later weer aan bod. Maar zo ben ik ook nog wel nadat het boek was ingeleverd nog wat losse kaartjes tegengekomen, dat ik dacht: 'O, kut, dat had er ook nog wel in gekund.'

Selm: Aah, komt dat er nog bij? In een latere versie misschien?

Nikki: Uuh... nee, nee. Zoals je zei, het is al best wel een vol boek. Ik denk dat het vol genoeg is.

Selm: Ja. Je zegt ergens in het boek: 'Waarom is een zinloze vraag.' Dus ik neem me ook voor om vandaag geen waarom-vragen te stellen, want inderdaad, het zijn luie vragen denk ik. De vraag die bijvoorbeeld niet interessant is maar waar het hoofdpersonage zich best wel lang het hoofd over breekt is: 'Waarom ben je homo? Of waarom ben je hetero? Of waarom ben je bi?'

Nikki: Ja, eigenlijk gewoon de vraag 'waarom ben ik zo?'

Selm: Waarom ben ik zo? Ja, en dat is wel, de lijn van het boek, of de motor van het boek, denk ik. De zoektocht van die ik naar die zelf.

Nikki: Ja, absoluut. Ik denk overigens dat waarom-vragen heel nuttig kunnen zijn, hoor, maar niet als 'waarom ben ik zo', maar 'waarom functioneert dit zo?' Dat is natuurlijk een herformulering van 'hoe functioneert dit?'

Selm: Ja, precies.

Nikki: Hoe-vragen zijn beter dan waarom-vragen. Ja, misschien ben ik het er trouwens toch wel mee eens.

Selm: Laat ons proberen een hoe-vraag te stellen. Nou ja, als er toch een waarom-vraag tussen sluipt dan mag je me altijd terechtwijzen. Nou ja, maar, hoe- wacht. Het is nu niet 'waarom is het van belang dat je die seksualiteit achterhaald. Hoe! Hoe achterhaal je het? En dan hebben we natuurlijk je boek. Het is een groot onderzoek, een groot levensonderzoek en er worden allerlei 'hoe'tjes' opgezet en geprobeerd. Is dat de manier voor jou? En is het onderzoek nu rond? Is het nu klaar?

Nikki: Nou, in die zin was het dus helemaal geen onderzoek voor mij. Dus ik heb ook al eens eerder een interview gehad van, volgens mij was dat Brainwash die dat vroeg, van: 'ben je er nu uit?' En dat ik dacht van: 'Huh? Ik was er al uit toen ik dit boek ging schrijven. Ik heb dit niet geschreven om zelf, voor mezelf iets te ontdekken of zo.' Het is in die zin echt een roman die ik wilde schrijven voor andere mensen. En ik wilde hem eigenlijk denk ik schrijven voor mijn soort van jongere ik. Dat is het vooral. En voor mensen zoals ik. Zoals ik toen was, dus die echt op zoek zijn naar 'wie ben ik?', 'wie zijn mijn mensen?', 'ben ik raar?', 'waarom gaat de hele wereld ervan uit dat elk mannetje een vrouwtje moet zoeken?' en dat die voor altijd bij elkaar moeten blijven en twee-en-een-half kind moeten krijgen. Ik had het er vorige week met mijn vader over, die had het ook onlangs gelezen, en die had zoiets van: 'Ja, ja ja, ik snap dat wel. Ik vroeg me als kind ook al af als ik dan in de zomer op het strand lag, dat ik dacht: dieren, die gaan in het paringsseizoen gewoon allemaal met elkaar, maar waarom liggen wij hier zo heel netjes mannetje naast vrouwtje in stelletjes op het strand? Waarom niet gewoon allemaal boven op elkaar en dat het dan weer klaar is voor de rest van het jaar?'

Selm: Waarom, waarom toch?

Nikki: Dat soort vragen, ja dus toch de waarom-vragen. Waarom werkt de wereld zo? Of misschien is het meer, de wereld werkt helemaal niet zo, maar waarom doet iedereen alsof het alleen op die manier kan? Toch?

Selm: Inderdaad. Ja. Die wereld hè, die is het probleem. Niet die ik, toch? Jeetje, die wereld maakt het moeilijk.

Nikki: Nou, die ik is ook wel een probleem hoor. De ik heeft ook zeker wel wat dingen uit te werken.

Selm: Die ik, die spiegelt zich voortdurend. Die ik zoekt mensen op en... dat spiegelen dat is echt wel iets... dat heb je ook in het boek verweven? Onder andere heb je het toch over 'de spiegeltest'?

Nikki: Ja. Ik vind dat echt een fascinerend gegeven, de spiegeltest. Dus ik haal dat aan in... allereerst gewoon wat de spiegeltest is, namelijk een test die dan zou bewijzen dat je

zelfbewustzijn hebt. En dan is er ook een filmpje op YouTube van kleine kinderen die dus voor een spiegel worden gezet en dan krijgen ze een rode stip op hun voorhoofd en als ze terwijl ze naar hun spiegelbeeld kijken met hun hand naar hun voorhoofd gaan en dan gaan wrijven aan die stip, dan bewijst dat dat ze dus zichzelf herkennen en dus ook dat ze zelfbewust zijn. Dat is al iets heel interessants. Maar daar komt dan nog bij dat die spiegeltest daarna heel erg is ingezet om te bewijzen of bepaalde dieren zelfbewustzijn hebben. Dus dan werd er gezegd: 'De dolfijn is geslaagd voor deze test, de olifant is geslaagd voor deze test, de chimpansee is geslaagd voor deze test.' En eigenlijk iedereen accepteerde dat wel en zei: 'Ja dat zijn intelligente dieren, dat is logisch, die slagen voor die test.' En op een gegeven moment was er een kleine poetslipvis en die slaagde voor die test en toen zeiden allerlei wetenschappers: 'Nou, dat betekent nog niet dat-ie zelfbewustzijn heeft, he?'

Selm: Het was ook een heel klein visje, toch? Er passen nauwelijks hersenen in.

Nikki: Ja, het is een heel klein visje. Dus dat is het ook inderdaad. Dat ze zeggen: 'Ooh, die heeft maar hele kleine hersenen dus dat kan dan niet.' Van een olifant geloven we dat, want grote kop, dus daar zullen wel grote hersenen in zitten. Nou ja, zodra je het hoort, het is al zo eugenetisch als de pest. Het doet gewoon gelijk terugdenken aan schedelmetingen en dat soort bizarre geschiedenis. Maar dat zit nog diep in onze cultuur en ook in de manier waarop we naar andere dieren kijken. Want laten we wel zijn, mensen zijn natuurlijk ook gewoon dieren. Dus, hoe verder andere dieren van ons afstaan, hoe minder we geloven dat ze, ja, zelfbewustzijn zouden kunnen hebben, of sociale rangordes of cultuur of bepaalde emoties zoals schuld of schaamte. Allemaal van dat soort dingen. Maar ja, die spiegel, dat is inderdaad ook wat je zegt, iets wat je in relaties heel erg ziet. Mensen... zeker als je mensen om je heen hebt die net verliefd zijn en net in een relatie zitten, dan zie je die bijna zoals Narcissus ook in die vijver. De hele tijd zo turen en zo 'Ooh dat ben ik, wat ben ik mooi.' Dat is ook heel vaak wat er in relaties gebeurt. Ze zijn niet een zo zeer met ander bezig, maar ze zijn bezig met hoe zij zichzelf weerspiegeld zien in die ander.

Selm: Ja. Je haalt heel veel mooie romans en relaties aan, al dan niet met de ik-persoon, ook in het dierenrijk, al dan niet hetero, of homo. Het liefdesverhaal dat mij het meeste is bijgebleven is dat tussen Margareth en Peter.

Nikki: Oh! Wat leuk!

Selm: Een heel bijzondere...

Nikki: Ik wou net zeggen, waarom is die je het meest bijgebleven? Ik dacht dat is echt je favoriete, maar je bedoelt meer het was schokkend.

Selm: Nou, schokkend. Ik vond het eigenlijk ook ultiem romantisch. Snap je waarom? En kan je er iets over vertellen, want het is een heel bijzonder verhaal. Ik had er nog nooit van gehoord.

Nikki: Ja, absoluut. Het is het verhaal van een wetenschapper. Nou ben ik even zijn naam kwijt. John Lily! En John Lily... dat was wel een beetje een typische man. Die had allerlei buitensporige ideeën. Maar goed, het waren ook de jaren zeventig, dus veel wetenschappers gingen daarin mee. En hij dacht dat het hem zou kunnen lukken om dolfijnen te laten praten met mensen in mensentaal en in zijn geval dan ook in het Engels. En om dat te doen had hij een heel huis gebouwd. Dat noemde hij ook 'het dolfijnenhuis' en dat stond eigenlijk aan zee, met zee verbonden. Zodat het aquarium ook steeds met vloed verversd werd, dan kwam er vers water in en

dan had hij drie dolfijnen in dat huis en nog een andere wetenschapper die onderzoek naar ze deed. En er was een jonge vrouw, Margareth Hoo, of Hou. En Margareth die liep gewoon eigenlijk per toeval een keertje langs dat huis en ze zei: 'Ik wil heel graag een keertje kijken, want ik hoorde dat jullie hier dolfijnen hebben.' En dan zei een van die andere wetenschappers: 'Dat is goed, jij mag hier gaan zitten op de trap en dan geef ik je een kladblok en dan kun je jezelf nuttig maken. Dan moet jij gewoon beschrijven wat die dolfijnen nu doen.' Dus dat is Peter en Lily en de derde ben ik nu ook kwijt... weet jij het nog? Peter, Lily en... Peter, Sissy en Pamela!

Selm: Yes.

Nikki: Dus drie dolfijnen, Peter, Sissy en Pamela. En hij zei tegen haar: 'Kijk dan en dan zeg je 'oh Peter zwemt naar de hoek achterin, Sissy zwemt achter hem aan. Pamela raakt hem met haar flipper aan.' Dat soort notities.' En Margareth begon daarmee en die vond dat ontzettend interessant en zij mocht eigenlijk steeds vaker daar terugkomen. Maar ze raakt erg gefrustreerd omdat het niet snel genoeg ging met het trainen van die dolfijnen om ze te laten praten. Waarna ze dus John Lily overhaalde om haar daar te laten wonen. Ze zei: 'Als ik gewoon er de hele tijd kan zijn, dan hebben we veel meer tijd om te oefenen en dan gaan we ook echt een band aan.' En ze wilde dat specifiek met Peter, want Peter was de jongste dolfijn. Dus hij was nog het meest ontvankelijk voor de lessen. En tussen haar en Peter ontstond een hele nauwe band. Zij was ook echt ervan overtuigd dat ze hem kon leren praten, en dan moet je je nog – dat heb ik nog helemaal niet gezegd – hoe ga je een dolfijn laten praten? Je zou zeggen met zijn mond, maar zij wilde dat doen met het spuitgat. Dat is gewoon het gat op hun rug waar lucht uit komt. Dat is verschrikkelijk moeilijk, om daar klanken mee na te bootsen en het is ook een teken van hoe ontzettend gemotiveerd die dolfijnen waren, dat ze echt hun best deden om klanken voort te brengen. Maar er zit geen tong, er zitten geen tanden, er zitten geen stembanden, dus je kan met dat spuitgat helemaal geen woorden maken. Maar er zijn dus video- en audio-opnames waarbij je Margareth hoort zeggen van, eigenlijk net zoals in het gedicht: 'Zeg bal, zeg bal dolfijn, B A L, bal!' En de dolfijn zegt dan: 'AAAAAH' En dan zegt zij: 'Goed zo! Goed zo! Bijna!' Dus zij was ontzettend gefocust op die training, maar ja, Peter was ook een puberale dolfijn dus die had bepaalde driften en zij merkte dat hij echt niet goed geconcentreerd was op de training als hij een stijve penis had en andere dingen wilde doen. En dan zei Margareth: 'Nou ja, dat is op zich geen probleem, dan trek ik hem even af en dan kunnen we daarna weer verder met de oefeningen.' Zij vond dat de normaalste zaak van de wereld en de rest van de wetenschappers blijkbaar ook. En ze deed het ook gewoon als er andere wetenschappers op bezoek waren en er werd wel over geroddeld en over gesproken, van: 'Die vrouw die seks met dolfijnen heeft.' Maar zelfs toen ze er op hoge leeftijd voor een documentaire naar gevraagd werd vond ze nog steeds niet echt dat daar iets mis mee was.

Selm: Hm. Ja, en ze gingen uiteindelijk ook samenwonen. Het bleef niet bij die werkrelatie. Ze nam de dolfijn ook mee naar huis.

Nikki: Nee, precies, dat is wat ik zei. Zij ging eigenlijk in dat huis wonen. Want zij wilde daar niet weg. Dus het hele huis werd onder water gezet. Ja, daar zijn ook foto's van. Zij heeft dan zo'n bureau en het water is net diep genoeg voor Peter om overal zwemmend te komen en er zijn allemaal hangbureaus en -tafels waar dan een telefoon op staat en een typemachine en dat soort dingen. Zij was daar dan mee aan het werk terwijl die dolfijn een beetje zo langs haar benen zwom.

Selm: Jeetje. Wat hebben we toch een moeizame relatie met elkaar. Mensen onderling, maar mensen en dieren, dat schiet toch ook werkelijk niet op.

Nikki: Ja, en dit was voor zolang het duurde nog een van de meer positieve. Want daarna was het eigenlijk... John Lily heeft ook nog een hele periode gehad... want hij had dus heel veel fondsen overtuigd om hem geld te geven voor dit onderzoek. Zo kon hij het ook betalen. Want hij zei: 'Ja, als het ons lukt om dolfijnen te laten praten, dat is fantastisch voor de oorlog met Rusland, die winnen we dan sowieso.' Maar hij was er ook van overtuigd dat die dolfijnen dan in NASA zitting zouden kunnen nemen. Want het waren natuurlijk heel intelligente dieren en ze zouden ons enorm veel advies kunnen geven over hoe we de wereld moeten runnen. Daar kreeg hij allemaal fondsen voor, maar op een gegeven moment zeiden die fondsen: 'Ja, we hebben nog steeds geen resultaat gezien, hoe gaat dit nu verder?' En toen sloeg hij ook wel echt door, dus toen begon hij de dolfijnen LSD te geven en ging hij met een boormachine heel hard lawaai maken. Eigenlijk alles om gewoon te kijken wat er dan zou gaan gebeuren. En het verhaal eindigt natuurlijk ook heel verdrietig.

Selm: Dat moeten de mensen maar lezen. Het is vreselijk.

Nikki: Precies. Het is een tragische, tragische liefdesgeschiedenis.

Selm: Ja. Ik kan je niet vragen om alles prijs te geven. Naast fantastische feiten en feitjes heb je ook hele mooie observaties, opnieuw over dieren en mensen schrijf je: 'We noemen andere dieren naar waar ze op lijken, zoals zeeschildpad, of naar wat we ermee kunnen, de soepschildpad. Niet naar wat ze zijn op zichzelf en los van ons. Onze menselijke relatie tot het dier bepaald zijn doel of nut.' Je bent zelf vegetariër ook, die relaties heb je alvast doorgeknipt, de nutsrelatie ten aanzien van dieren.

Nikki: Ja, voor zover dat kan. Ik bedoel, ik eet inderdaad veganistisch. Ik zei net nog veganistisch plus croissantjes, want af en toe croissantje dat sla ik niet af. Maar ja, het is bijna onmogelijk om geen nutsrelatie met dieren te hebben. En ik weet ook niet wat ik bijvoorbeeld zou doen als ik ineens een hartklep van een varken of zo nodig zou hebben. Dat is... onze hele maatschappij is zo ingericht op naar andere wezens kijken en je vooral afvragen wat je ermee kan. In plaats van wat het op zichzelf is. Maar goed, dat was een zinnoot volgens mij, voor waar je naartoe wilde.

Selm: Nou, maar je verzamelt ook dode dieren, je verzamelt schelpen.

Nikki: Dat is waar. Ja. Eigenlijk meer skeletten, denk ik.

Selm: Skeletten?

Nikki: Ja, want bij een schelp is... het is het exoskelet, dus wij hebben allemaal een intern skelet en als wij doodgaan dan rot dat vlees weg en dan uiteindelijk blijft er alleen wat botten over en als die droog genoeg zijn dan kunnen die ontzettend lang mee. En bij een schelp is het andersom. Dus de schelp die je kent, een slakkenhuis bijvoorbeeld, of zo'n tweekleppige schelp, dat is het skelet en aan de binnenkant zit het diertje. En die is helemaal zacht, zoals je ook slakken en oesters kent. En als de slak doodgaat dan blijft de schelp over.

Selm: En die verzamel je? Die neem je mee naar huis.

Nikki: Ja, zeker.

Selm: En die stop je in een doosje of in een kast of, hoe eh...

Nikki: Ja, ik heb ook hiernaast een gigantische letterkast op een gegeven moment gekocht, tweedehands. Een letterkast uit een oude drukkerij, dus dat zijn dan hele grote kasten met van die hele diepe, brede laden. En elke lade is opgedeeld in allemaal kleine vakjes, waar dan eerst de loden letters in lagen die ze dan echt zo moesten gaan inzetten om de pagina's te drukken. En daar liggen nu allemaal schelpjes in.

Selm: En is het dan per kleur, of per soort?

Nikki: (zucht diep) Ja, dit is een pijnpunt van mij. Het heeft dus nog steeds geen vaste ordening.

Selm: Precies! Dat vind ik het fascinerende, want je collectioneert van alles, je registreert van alles en hoe moet je het dan inderdaad vorm geven, of een structuur geven.

Nikki: Ja, dat gaat bijna niet. Tenminste, ik vind dat ontzettend moeilijk. En dat heeft er ook mee te maken dat ik de wetenschappelijke indeling niet altijd even interessant vind, en soms dan wil ik het inderdaad op vorm of op locatie, maar als je het op een keer hebt neergelegd, dan... dus uiteindelijk komt het er nu op neer dat alles een beetje door elkaar ligt en dat er vooral hoeken zijn en dat er dan een groot papier bij ligt met 'Schiermonnikoog augustus'. Maar ja, terwijl ik hier praat ligt er ook nog op de grond naast mij twee theedoeken met schelpen erop die ook nog gewoon een labeltje moeten krijgen en in de kast moeten. Dus het is eigenlijk altijd een project dat gewoon bezig is.

Selm: Heb je nog nieuwe projecten opgestart? Ben je dingen speciaal gaan doen voor dit boek? Dingen die je nodig had om te doen?

Nikki: Nou, ik ben gaan zwemmen voor het boek. Ja. En ik ben dat niet eens zo zeer voor het boek gaan doen, maar wel een beetje. Het ging als volgt. Het was de zomer 2020. Dus het was corona, het was lockdown, het zag ernaar uit dat ik niet op vakantie kon. En toen zag ik ergens voorbij komen dat er in Utrecht open water zwemlessen werden georganiseerd, in een plas op ongeveer twintig minuten fietsen. En ik hield vroeger altijd erg van zwemmen en ik heb als student ook nog wel zwemtraining wel gehad, bij wijze van sport. Maar daarna had ik eigenlijk niet meer, ja, niet echt regelmatig gezwommen. Niet train-zwemmen, alleen maar echt recreatie-zwemmen, wat iedereen doet in de zomer. En ik dacht: 'Ja, misschien moet ik gewoon die cursus gaan doen en dan ga ik elke week in een plas zwemmen en dan heb ik nog een beetje dat vakantiegevoel.' Dat was het ook, dat ik dacht: 'Dan maak ik nog eens wat mee.' Zoals we denk ik allemaal rond die tijd zo op zoek waren naar iets om mee te maken. Maar ik dacht ook gelijk in mijn achterhoofd van: 'O ja, dat kan nog wel goed zijn.' Want ik had toen dus vooral al die losse stukken over relaties en over dieren. Maar ik dacht: 'Als ik dan ga leren zwemmen, dan kan ik dat misschien wel op de een of andere manier alles toch nog met elkaar vervlechten. Samenbrengen.'

Selm: Wat is het verschil tussen buiten zwemmen en binnen zwemmen? Hoe verschilt dat? Hoe verhoudt dat zich tot elkaar?

Nikki: Kijk, aan de ene kant is het natuurlijk precies hetzelfde en aan de andere kant is het totaal verschillend. Het ding met... het is hetzelfde in de zin dat het allebei zwemmen is en je moet de

techniek van het zwemmen hebben. Het is totaal verschillend in de zin dat zodra je buiten zwemt, ben je totaal vrij. Je hoeft niet in zo'n rechte lijn van een baan, er zijn geen andere mensen waar je tegenaan kan tikken. Maar er zit ook nog veel meer andere dingen in die plas, dus er zitten waterplanten waar je ineens verstrikt in kan raken met je hand, of nou ja, vissen die wel eens ineens voor je opdoemen als je een brilletje op hebt.

Selm: De snoek!

Nikki: De snoek! Inderdaad. Één van mijn grootste angsten in Nederland. Ja, dus het is ook echt meer avontuur om buiten te zwemmen. Het water is ook steeds anders. Als er wind bij komt heb je ineens gigantische golven in een plas die een paar uur eerder gewoon nog rimpeling-stil was, als het ware. Dus het is steeds anders en het is een manier om, ik denk ook meer... ugh, ik haat dat soort van 'in het moment zijn', maar als je in het zwembad gaat zwemmen, dan ga je gewoon in het zwembad zwemmen. Zoals iemand naar een sportschool gaat om gewoon- dat is het! Het is gewoon het verschil tussen op een loopband rennen en door een bos rennen. Door een bos rennen is misschien nog wat minder gevaarlijk dan in open water zwemmen, maar je kan nog steeds je enkel verstuiken en zonder mobiele telefoon zitten en maar hopen dat er iemand komt om je te redden.

Selm: Nou ja, 'in het moment zijn', je moet alert zijn. Inderdaad, in het zwembad kan je gewoon op die bewegingen focussen, maar daar moet je telkens blijven omkijken, kijken dat er geen snoeken plots voor je neus opdoemen.

Nikki: Precies, en het zwembad is ook denk ik in die zin ontzettend saai. Terwijl, als je buiten gaat zwemmen... mijn ervaring is dat je snel langer zwemt dan dat je in een zwembad zou doen. Omdat het ook gewoon minder ver voelt en omdat je meer benieuwd bent naar, wat is er daar dan? En misschien kan ik nog wel naar dat huis zwemmen.

Selm: Zou je een stukje willen voorlezen?

Nikki: Ja! Welk stuk?

Selm: Oh! Mag ik een stuk kiezen?

Nikki: Ja, ik dacht jij hebt vast iets in je hoofd.

Selm: Ja, ik wil je sowieso complimenten geven, want ik heb eigenlijk nog nooit – dat meen ik! – nog nooit in een literair werk de hen/hun-vorm zo naturel aangevoeld.

Nikki: Aw, dat is fijn.

Selm: Dus je gebruikt de gender-neutrale variant en dat doe je heel soepel. Zou je daar misschien een stuk uit willen voordragen?

Nikki: Ja, en voor de hen/hun-vorm moet ik ook zeggen, ben ik heel dankbaar voor: Hannah-Chris Loomans, want die heeft dat proefgelezen voor mij. Want ik vond dat ook best wel spannend, ik had dat nog niet vaak gelezen en ik dacht: 'Ja, is dit nou... is dit goed? Is dit hoe het hoort?' Het moet inderdaad ook niet zoiets zijn van: 'O, en NU krijgen we een bijzondere relatie' Nee, het is gewoon een van de relaties zoals alle andere. Dus ik ben heel blij dat dat gelukt is. Het was heel

grappig dat de corrector destijds al die hens en huns had omcirkeld en er grote vraagtekens naast had gezet.

Selm: Wanneer was dit? In welk gezegend jaar? Nog niet zo gek lang geleden dan.

Nikki: Nee precies...

Selm: April van 2022, kijk eens.

Nikki: Dat was vooral iemand die of heel erg aan de echt correcte taal hechtte of nog niet helemaal op de hoogte was.

Selm: Ohja.

Nikki: Eens even kijken, wat is een mooi stuk in dat hoofdstuk?

Selm: Wat ik ook fijn vind is dat je het niet alleen in dat hoofdstuk doet ten aanzien van die persoon, er is een non-binair persoon die je opvoert. Maar ook op andere plekken, als je het over de peuter hebt, dan gebruik je het ook.

Nikki: Jazeker, en ook bij bepaalde dieren. Dus bijvoorbeeld de zeenaaktslak. Nou ja, alle slakken zijn hermafrodit, dus dan denk ik ook, waarom zou ik die dan hij noemen? Als het duidelijk een hen is?

Selm: Oke, Nikki.

Nikki: Yes, zal ik?

Selm: Zou je iets willen voorlezen?

Voordracht van Nikki. [34:23]-[37:10]

Nikki: Ik denk tot hier of wil je nog verder?

Selm: Oh, ik wil er nog wel eentje. Misschien over een zwemles.

Nikki: Nog een zwemles, dat is goed.

Voordracht van Nikki. [37:24]-[39:29]

Selm: Dankjewel. Nou, hiermee hebben we de hele poëtica van dit boek ook... behandeld.

Nikki: Ja, denk je?

Selm: Nou, de verschillende aspecten, of de verschillende vormen – en ik ga spontaan met mijn hand een golfbeweging maken – hoe je al die dingen aan elkaar verbindt. Het zinnelijke aan het hoofdlijke. Ja, ik vind het prachtig hoe je dit boek geconstrueerd hebt, maar het voelt absoluut niet als een constructie. Connie Palmen zei ooit: 'Als je de roman niet opnieuw uitvindt, moet je er

überhaupt niet aan beginnen.’ En ik denk, Nikki Dekker, dat je de roman opnieuw hebt uitgevonden.

Nikki: Kijk! Daar doen we het voor. Wat een topcompliment.

Selm: En ik vind het ook zeer troostrijk. Het gaat heel erg over beperkingen, over de onvermogens van dieren en mensen. Maar we komen er altijd wel weer uit. We komen altijd wel ergens uit. Vloeit dit boek verder? Gaan er... heb je het gevoel dat deze vorm jouw als gegoten zit? Je hebt natuurlijk ook dat chapbook geschreven, daarbij ga je ook fictie en non-fictie verweven. Is de volgende Nikki Dekker hier... gaat die hier in verder?

Nikki: Nee, die gaat heel iets anders doen.

Selm: Oeh, je vindt hem opnieuw uit?

Nikki: Het chapbook was op zich ook wel een afwisseling. Het was eigenlijk een bundel met vier essays en gedichten die dan gelinkt waren aan die essays, maar dat was naar mijn gevoel meer een verzameling dan dit boek. Hierin heb ik echt geprobeerd om een genre te maken uit verschillende genres. Dus om die eigenlijk, inderdaad, op te knippen en weer tot iets nieuws te lijmen, tot een geheel. Ja, nee, deze vorm ligt mij als gegoten, of zit mij als gegoten, en juist daarom heb ik geen zin om het nu gelijk weer te gaan doen. Snap je? Het was ook echt... toen ik de vorm had gevonden op een gegeven moment kon ik heel erg met die golf mee en kon ik het gewoon *maken*-maken. En nu wil ik weer iets anders gaan proberen. Andere vormen. Maar de thematiek zal zeker terugkomen, dat is het wel. Ik denk eigenlijk dat tot nu toe al mijn werk, en ook wat ik nu in mijn hoofd heb voor de komende periode, gaat steeds over... een soort ‘het individu versus de maatschappij’, de beperkingen die je tegenkomt in je leven. Relaties en hoe relaties eigenlijk een soort vrijheid en tegelijkertijd een vastzetten zijn.

Selm: Maar een veiligheid bieden, waar je altijd naar kan terugzwemmen.

Nikki: Ja, een veiligheid, maar ook... met vastzetten bedoel ik nog meer dat – en dat is voor mij ook een van de parallellen tussen die menselijke relaties, die stukjes, en het idee van mensen tegenover vissen of mensen tegenover zeedieren – is dat... voor mijn gevoel gebeurt er iets interessants in die relatie. Als ik jou bijvoorbeeld leer kennen, dan is het zo van: ‘Oh, jij bent blond en ik ben bruin en dat verschilt dus.’ En dan... dat is dan... wij hebben een relatie, ik als bruin persoon en jij als blond persoon. Als jij dan vervolgens besluit om je haar te gaan verven of zo, dan verandert dat onze relatie, dan moet ik me daartoe gaan verhouden. Want dan ben ik zo van: ‘Nee nee nee, dat is niet de Selm die ik kende. Wat vind ik daar dan van?’ Dat soort gekke vastzetten, dat je, als je in een relatie bent met mensen dat die zeggen: ‘Zo ben jij niet, zo ken ik jou niet.’ Of ‘Je moet vooral niet verder groeien of je verder ontwikkelen.’ Dat speelt natuurlijk ook bij die mensen versus vissen. Dus mensen hebben gezegd: ‘Vissen zijn plantachtige wezens zonder al te veel gevoel of intelligentie die we vooral moeten opeten. En er zijn er een paar, die zien er mooi uit. Daar kun je naar snorkelen of die kun je in een aquarium houden, maar verder betekenen ze niks voor ons. En dat is dus weer die ‘We noemen de dieren naar wat we ermee kunnen’. We kijken heel erg naar andere wezens als: ‘Oké, dit is wat jij mij brengt, dit is de relatie, en dat is dus ook wat jij bent.’ En dan is er dus ook in ons hoofd geen ruimte meer voor het idee dat een vis dus misschien wel zelfbewust zou zijn, of kunstwerken zou maken, of gereedschap zou gebruiken, of eigenlijk al die dingen die we in de afgelopen jaren hebben geleerd die ze gewoon doen.

Selm: Ja, en je schrijft over de paling, dat we lange tijd dachten dat het vier verschillende vissen waren.

Nikki: Ja.

Selm: Omdat we die verschillende groeistadia niet onderscheiden. En niet zagen dat het een vis was.

Nikki: Nee, omdat ze zo ontzettend verschillen van uiterlijk, afhankelijk van hoe oud ze zijn en ik welk stadium ze zich bevinden. Dat we gewoon dachten dat het totaal andere dieren waren. Ja.

Selm: Maar ook ten aanzien van elkaar inderdaad, wat jij zegt. Als ik mijn haar kleur dan ben ik iemand anders. Het is zo moeilijk voor mensen om de evolutie, om de groei te zien. Wat jij zegt, in de Tora staat ergens een bepaling van: 'Gij zult de ander steeds opnieuw zien, opnieuw ontmoeten.'

Nikki: Oh, echt?

Selm: Dus mensen niet telkens – ja – niet telkens met hun verleden confronteren of mensen vastzetten in hun verleden.

Nikki: Oh, dat vind ik heel mooi. Dat is een heel mooi gebod. Dat is nog een wat beter dan, uh, 'Gij zult uw ouders eren als...'

Selm: Precies. Ik heb het ooit gehoord, ik heb het nooit meer teruggevonden... zo gaat het, he? Zoals je zelf zegt, herinneringen... ik heb werkelijk geen idee waar ik het heb gehoord, waar ik het heb gelezen. Ik heb het niet ergens in een of andere kast in een lade gestoken, als kaartje. Maar als iemand deze quote ergens kan terugvinden dan hoor ik graag waar en hoe.

Nikki: Er zit niks anders op dan dat je de Tora moet gaan lezen. Van voor naar achter.

Selm: Van achter naar voor, eigenlijk, van rechts naar links.

Nikki: Oh, echt joh? Dat wist ik niet.

Selm: Ja, nu gaan we weetjes uitwisselen. Wordt van rechts naar links gelezen, ja. Maar kan je dat ook met jezelf? Want het is inderdaad een ding om andere mensen steeds opnieuw tegemoet te treden maar ja, lukt dat ook ten aanzien van onszelf?

Nikki: Ik mag hopen van wel, ja. Ik denk dat dat in ieder geval één van de dingen is waar je naar moet streven in het leven. Ik vind dat persoonlijk ook niet moeilijk, denk ik. Om het gewoon een beetje per moment te nemen en te kijken wie ik op die dag ben. Maar dat is misschien ook... ik vergelijk dat wel eens met... veel vrouwen hebben een heel, ja, intieme band eigenlijk met hun kleding. En dan wordt je 's ochtends wakker en dan sta je voor de kast en dan kijk je in die kast en dan is het niet per se de vraag van: 'Wat voor weer is het?' Ik bedoel, dat speelt ook mee, maar het is ook heel erg de vraag: 'Wie ben ik vandaag?' En er zullen ook vast ook ontzettend veel mannen zijn die dit doen, maar ik denk dat alleen al daardoor je weet dat je niet elke dag dezelfde bent. Je bent nooit dezelfde. En dat is ook een van de.... Kijk het gekke aan dit boek is dat... er zit heel veel fictie in, en er zit behoorlijk wat non-fictie in, in de zin van, fragmenten uit mijn leven. Maar die zijn

absoluut met elkaar vermengd en doordat ik ervoor heb gekozen om eigenlijk inderdaad een naamloze verteller te kiezen, die erboven hangt, die geen lichaam heeft, leest eigenlijk iedereen het alsof het Nikki Dekker is. Degene die het verhaal vertelt en ook degene van wie de herinneringen zijn. Maar wat ik voor een deel ook wilde doen was eigenlijk dat genre van de memoires ook onderuit halen. Of van memoires fictie maken. Omdat memoires en autobiografieën volgens mij altijd fictie zijn. Dat het verhaal dat we tegen anderen vertellen over onszelf, dat is ontzettend een verhaal en dat verandert ook door ons leven heen. Dat is al totaal een construct. Je hebt een hele selectie van herinneringen waarvan je zegt: 'Oh dit is echt wie ik ben. Dat kon je in mijn vroege jeugd al zien en dat kon je gister ook weer zien toen je mij zag.' Maar tegelijkertijd is er niet zoiets als het solide ik. Er is psychologisch onderzoek geweest waarbij ze een vrouw volgens mij van een jaar of tachtig een persoonlijkheidstest lieten doen, en ze hadden die ook gedaan toen zij twintig was. En de resultaten van die persoonlijkheidstest waren zo verschillend dat het in feite andere mensen waren. Die mensen hadden niks meer met elkaar gemeen. Alle cellen in je lichaam veranderen gedurende je leven, weet je wel, die worden vervangen. En dat is over de levensduur, maar ook op een moment zelf, zoals nu, misschien een deel van jou zit heel geïnteresseerd te luisteren, en een ander deel denkt: 'Oh, ik heb eigenlijk een beetje trek. Hoe lang duurt het nog? Kan ik al iets gaan eten?' En een ander deel is bezig met wat je morgen moet gaan doen. En die delen die maken niet één ik of zo, van wie is dan de ik die aan het praten is? Wie is de ik die het verhaal vertelt? Die is er niet. Dus dat hele idee van een ik en van een identiteit... het is natuurlijk heel gek als je een heel boek schrijft over de biseksuele identiteit en een soort van de worsteling met identiteit. En veel mensen zien het ook als een boek dat heel erg pleit voor het belang van een eigen identiteit hebben of zo. Maar ik geloof niet dat er zoiets is, als een echte identiteit, een vaststaand ding. En dat maakt ook dat je je de hele tijd afvraagt: 'Waarom ben ik zo?' Want er is geen antwoord op die vraag, er is geen ik.

Selm: Precies, die waarom-vraag! Daar heb je hem weer. Die is helemaal nergens voor nodig. Ik vond het heel mooi dat je dan die octopus weer inbracht. Daarvan suggereer je dat hij misschien drie of vier – omdat die zenuwen...

Nikki: Ja, ja, ja!

Selm: Het zenuwcentrum zit verspreid over een aantal punten?

Nikki: Ja, je hebt eigenlijk verschillende zenuwcentra. Ja, echt waanzinnig cool.

Selm: Dat je een suggestie doet... misschien heeft-ie dus ook verschillende persoonlijkheden?

Nikki: Ik zou wel echt willen... ik bedoel, met dolfijnen praten is tot daaraan toe, maar zouden we met octopussen kunnen praten? Dan zouden we echt iets leren.

Selm: Ah, die lieve octopussen inderdaad. En al die andere soorten bewustzijn.

Nikki: Ja.

Selm: Maar ook de verschillende bewustzijnen of de verschillende ikken... nou, die suggestie deed jij op een bepaald moment, of zo las ik het. Dat, nou ja, het is natuurlijk die buitenwereld die je ofwel als hetero betiteld, als je bi bent, dan wel als lesbisch. Dat dat dan voorkomt alsof het een *splitscreen* is, dat dat twee verschillende persoonlijkheden zijn.

Nikki: Ja, ja, precies.

Selm: Ofwel inderdaad, een bi die in twee stukken uiteen valt. Hebben we moeite met – ja, dit is een retorische vraag – hebben we moeite met ‘dubbellaagheden’, ‘meerlagigheden’, veelheid?

Nikki: Ja, sowieso. Ik denk dat dat hetzelfde is als die ik waarvan we ervan uitgaan dat dat gewoon een monoliet, autonoom ding is. Ja, dat we het ook moeilijk kunnen accepteren als een seksualiteit veelvormig is, of een verlangen, of inderdaad elke vorm van ‘meerlagigheid’ is moeilijk te duiden, moeilijk te plaatsen. Je kan er geen verwachtingspatronen op uitschetsen. Maar ik denk ook voor een groot deel dat het komt door popcultuur en dat is natuurlijk ook... in het boek besteed ik daar best wel wat aandacht aan, romantische komedies, een tv-serie als *Dawson's Creek*, *Titanic*, eigenlijk al die soort liefdesverhalen waar je als dertiger mee opgegroeid bent. En ik was vandaag begonnen met de eerste aflevering van *Heartbreak High* en dan de soort *reboot* die Netflix heeft gemaakt. En als je dan ziet dat in het eerste kwartier al... eigenlijk het verhaal is dan: Er zijn twee tieners, twee vriendinnen, op een middelbare school en die houden dan bij wie allemaal wat voor relaties met elkaar hebben en daar maken ze een hele grote muur van waarin ze alle lijnen tussen elkaar trekken. En dan is het zo van: Die heeft die gepijpt en die heeft die gevingerd en die hebben getongd en dat is nu uit en die is vreemdgegaan, gewoon de hele school brengen ze in kaart. Maar in dat ding is het al helemaal superqueer. Dus er komen gewoon super *matter of factly* korte fragmentjes van een jongen die tijdens het basketballen heel verliefd aan het staren is naar een ander. Of een meisje dat dan op de muur staat dat ze met een ander meisje is geweest en dat haar vriendin zo zit van: ‘Wat? Je was toch met mij?’ En dat dat dus niet de obsessie is van die tieners, van: ‘Oh wie is er homo of wie is er wat dan ook.’ Maar gewoon: ‘Wie doet het met wie?’ En ik denk wel dat dat, los van hoe moeilijk mensen het vinden om meerlagigheid toe te laten, dat het wel gaat helpen als de cultuur zo doorzetten – popcultuur – om het normaler te vinden. Dat mensen gewoon verschillende relaties aangaan, dat genders ook kunnen veranderen, dat waar je op valt ook kan veranderen gedurende je leven. Ik heb het idee dat dat nu in popcultuur als veel normaler wordt voorgesteld, dan vroeger.

Selm: Ja. Er zit een interessante paradox in het boek dat de ik wel probeert om die wereld te structureren, te organiseren, alles een plaats te geven, maar zichzelf niet wil laten vangen. Op geen enkele manier, in een hokje of op een manier wil laten vangen.

Nikki: Wat bedoel je dan? Die wereld een plaats geven? Of structureren?

Selm: Nou ja, misschien... te structureren om zichzelf in die wereld te plaatsen, om die wereld te begrijpen, maar die persoon wil bij voorkeur zelf niet gecategoriseerd worden. Wil bij voorkeur zelf niet bepaald worden. We komen heel weinig over die ik-persoon te weten.

Nikki: Ja, zeker. Ik denk zelfs dat het twee verschillende dingen zijn, eigenlijk, maar misschien begrijp ik jouw vraag dan niet goed. Ik denk dat eigenlijk in het categoriseren wat de verteller doet, zij erachter komt dat ze zelf niet binnen die categorieën valt en dat dat eigenlijk iets vreemds is. En het feit dat je weinig over de verteller te weten komt is dus, nou ja, wat ik zei, die.... ik wilde eigenlijk ook bijna... praktisch het hele boek is in de tegenwoordige tijd geschreven, dus er zijn allemaal herinneringen, de tijd loopt kris kras door elkaar, maar mijn idee was: ‘Op het moment dat een herinnering zich opdringt dan is dat wat er aan de hand is. En op het moment dat je met een vis ergens in een koraalrif zit dan is dat wat er aan de hand is.’ Dus het is gewoon allemaal nu steeds aan de hand. Dat maakt ook dat de verteller gewoon eigenlijk een stem in een lege ruimte is. En ik dacht later ook nog, misschien is dat ook wel een gevolg van al dat radiodocumentaire

maken van mij. Dat ik het helemaal niet zo'n probleem vind als ik gewoon naar een stem zit te luisteren die verhalen vertelt. Ik vraag me nooit af van: 'Wat voor trui heeft diegene dan aan?' Of... dat interesseert me niet.

Selm: Nee. Verdorie Nikki. Je hebt helemaal gelijk! Dat is dan toch weer die hang naar een verleden, naar een logica, naar een eenduidige persoonlijkheid. Mijn verlangen, ook als lezer. Dus blijkbaar... dus het lukt mij dan toch ook niet om die meerlagigheid van die hoofdpersoon, van die ik, volledig te omarmen. Besef ik.

Nikki: Ja, misschien, misschien. Ik denk ook dat het gewoon ook een gekke vorm is en dat mensen gewend zijn om iets voor zich te kunnen zien en dat je vastloopt als je niet wordt verteld hoe de verteller eruit ziet. Het is natuurlijk ook moeilijk om iemand te vertrouwen die je niet in de ogen kan kijken, misschien is het ook zo iets. Maar ja, je kan deze verteller ook niet vertrouwen, want zoals ze zelf ook de hele tijd zegt: 'Ze herinnert zich dingen verkeerd, ze herinnert zich dingen die zo niet gebeurd kunnen zijn.'

Selm: Ja, ze is er wel eerlijk over.

Nikki: Zeker.

Selm: Er is alleen het nu dat we kunnen kennen. Het verleden en de toekomst... nou, wellicht buiten ons bereik. Nikki, ik wens je heel veel veranderlijkheid nog en nog heel veel mooie boeken wens ik ons toe, van jou. Dank voor dit gesprek!

Nikki: Nou, jij heel erg bedankt! En ook voor je mooie wens, ik wens jou ook veel veranderlijkheid toe. En dan hopelijk ook veranderlijkheid waar je op zit te wachten.

Selm: Jeetje. Hoe ga ik daar nog overheen?

Nikki: Leuke veranderlijkheid.

Selm: Leuke veranderlijkheid. Superleuke veranderlijkheid.

Nikki: Ja, want als je iemand veranderlijkheid toewenst is het natuurlijk ook, ja... dat is het misschien wel. Als ik dat nu hoor denk ik: 'Ja, maar ik ben wel tevreden met hoe het nu gaat. Ik wil helemaal niet dat nu veranderd.' Zie je! Zit ik er ook in vast. We zitten er allemaal in vast.

Selm: Ja. Blijf bewegen. Blijf soepel. Zullen we het daarop houden?

Nikki: Heel mooi.

Voice-over: Bedankt voor het luisteren naar *Radio Debuut*. Kijk voor meer informatie over deze reeks in de *shownotes*.